

עניינים תוכן

2	מבוא
3	סקירת ספרות
3	חוק ביטוח אבטלה: רקע כללי: היסטוריה ומצב נוכחי
4	חוק ביטוח האבטלה במדינות אחרות
5	השתלבות מובטלים בעבודה במדינת ישראל לפי חוק ביטוח אבטלה
6	השתלבות מובטלים במקומו אחרים בעולם לפי חוק ביטוח אבטלה המקומי במדינות אלו
8	דיון מסכם בשאלת המחקר
9	סיכום
10	ביבליוגרפיה

מבוא

נושא העבודה: חוק ביטוח אבטלה

חוק ביטוח אבטלה בארץ ביטוח אבטלה ממלכתי הונהג בישראל לראשונה בראשית שנת 1973. החוק נועד להבטיח שני יעדים עיקריים:

1. הגנה על הפרט בעת משבר של אובדן עבודה, הכנסה וסטטוס ומתן פרק זמן סביר לחיפוש עבודה מתאימה או תקופת הסתגלות לקראת הסבה מקצועית.
2. הקצאה יעילה של כוח האדם במשק. השהות הניתנת למובטל מאפשרת לו לחפש ולמצוא עבודה המתאימה ליכולתו לכישוריו ולמיומנותו במסגרת האפשרויות בשוק העבודה. בדרך זו הוא נקלט בעבודה בה תרומתו למשק היא מקסימלית, ואשר שביעות רצונו בה תמנע פליטה מחודשת משוק העבודה.

עבודה זו תבקש לבחון את מהות החוק ואת היישום שלו בארץ לעומת מדינות שונות אחרות ברחבי העולם. מטרת העבודה תהיה לבחון את היעילות של החוק והאם הוא מספק את הרווחה הדרושה לזכאים לו. הכוונה היא לבחון את הדרך שבה חוק ביטוח האבטלה מאפשר מתן קצבאות מספקות עבור המובטלים והאם לאחר תקופת האבטלה החוק מאפשר לאנשים לשוב ולהשתלב מחדש במקצוע שלהם. העבודה תשווה בין המצב בישראל ובין המצב במדינות שונות בעולם. לפיכך שאלת המחקר של העבודה הנוכחית תהיה:

כיצד חוק ביטוח אבטלה בישראל מאפשר לאנשים לשוב ולהשתלב במקצוע והשכלה שלהם ביחס למדינות אחרות בעולם.

על מנת לענות על שאלת המחקר אערוך את המבנה הבא: הפרק הראשון של העבודה יעסוק בביטוח האבטלה בישראל. הוא יסקור את התפתחות החוק בצורה היסטורית בקצרה ולאחר מכן יעסוק בסעיפים העיקריים של מתן הקצבאות ויכולת השתלבות בשוק העבודה לאחר תקופת העבודה באמצעות פעולות שונות של המשק או של הממשלה. הפרק השני של העבודה יעסוק בהשתלבות של מובטלים בשוק העבודה בישראל לאחר תקופת האבטלה. הפרק השלישי של העבודה יעסוק בהשתלבות של מובטלים בשוק העבודה במדינות נבחרות, דנמרק, שוודיה ופינלנד. זאת כדי להשוות את המצב הקיים בישראל לעומת מדינות אלו. לאחר מכן אערוך דיון משווה קצר בין המדינות השונות ובין ישראל. בסיום העבודה אערוך סיכום קצר אשר יענה על שאלת המחקר.

סקירת ספרות

חוק ביטוח אבטלה: רקע כללי: היסטוריה ומצב נוכחי

אבטלה היא מצב שבו אדם שרוצה לעבוד לא מסוגל לעשות כן בשל המצב התעסוקתי בשוק העבודה. כאשר האדם נמצא במצב של אבטלה, יש השפעה ברורה על המצב הכלכלי שלו ועל הסביבה שבה הוא חי (Nakajima, 2011). במצב של אבטלה הוא מתקשה לעמוד בהתחייבויות ובעלות המחייבה שהוא צריך כדי שהוא ומשפחתו יוכלו לשרוד. הניתוק שלו משוק העבודה יכול להביא להתיישנות ואובדן הערך של המיומנות שהוא קיבל במקום העבודה הקודם שלו. כך הוא גם יתקשה להשיג עבודה לאחר תקופת האבטלה ולמעשה עלול למצוא את עצמו במצוקה מבחינה זו (Schmieder, 2016).

דמי אבטלה הם תשלום אשר משולם לאותו מובטל מטעם המדינה כדי שהוא יקבל הכנסה מסוימת בזמן שהוא לא עובד ועד אשר הוא ימצא לעצמו תעסוקה. המדינה משלמת את דמי האבטלה במסגרת הביטוח הלאומי, בחוק שנקרא חוק ביטוח אבטלה (שלו, גל ואזרי-ויזל, 2012). חוק זה מופיע בפרק 7 של החוק לביטוח הלאומי. בחוק זה מוכנסים תיקונים שונים מידי תקופות מסוימות. חוק ביטוח אבטלה נחקק בשנת 1972 בתקופה שבה שיעור האבטלה היה נמוך. החוק התבסס על המלצות הוועדה לביטוח לאומי מפני אבטלה אשר הציעה מספר הנחות יסוד לחוק זה (בנדלק, 2018):

1. העובד יבטח מפני אובדן זכרו בשל אבטלה זמנית.
2. הביטוח ימומן על ידי העובדים ועל ידי המעסיקים. העובד יפריש פרמיה כמו המעסיק והחוק יושתת על עקרונות של ביטוח סוציאלי.
3. על הזכויות יהיו כאלה שיצמצמו תמריצים שלילים לעבודה.

מאז שהחוק נחקק הוכנסו לו כמה תיקונים שונים שיצרו שחיקה ביישום של החוק. בשנות השבעים והשמונים, כאשר האבטלה הייתה די נמוכה, נוצרו עודפים מבחינת הביטוח הלאומי. בשנים בהם גדלה האבטלה הסתיימו אותם עודפים ויחד איתם גם תמיכת הממשלה בהבטחת הכנסה למובטלים (בנדלק, 2018). כך נוצר מצב שלמרות הגידול בשיעור האבטלה, לא רק שלא הועלו שיעורי דמי הביטוח אבל נוצרה מגמה שבה הפחיתו את דמי הביטוח למען צמצום עלות תשלומי הביטוח. הרצון לצמצם את ההוצאות הציבוריות הביא לכך שהתנאים לקבלת דמי האבטלה הפכו להיות קשים יותר והרבה יותר מסובך היה לקבל את דמי האבטלה. החמרות אלו הביאו לצמצום של חמישים אחוזים במספר המובטלים אשר היו זכאים לדמי אבטלה (שלו, גל ואזרי-ויזל, 2012).